

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 TELEGRAMES DEL BAGES AL PRESIDENT MACIÀ

A l'Arxiu de Salamanca hi ha aquests dos telegrames procedents del Bages, adreçats al President de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià i datats el setembre del 1932. Un és de la Cambra de Comerç i Indústria de Manresa, i l'altre, de l'Associació de Rabassaires de Navarcles. Ambdós feliciten el President Macià pel fet d'haver-se aconseguit l'aprovació de l'Estatut de Catalunya.

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE PAU (1931-1936)

Política en temps de reptes

L'any 1931 va ser especialment important en la història de Catalunya i de l'Estat espanyol, ja que hi va haver un canvi de règim polític: de la monarquia d'Alfons XIII es va passar a una república democràtica. Tan sols un any abans s'havia acabat la dictadura del general Miguel Primo de Rivera (1923-1930), que havia estat especialment virulenta contra Catalunya.

Com que els partits republicans i d'esquerra van guanyar les eleccions a les principals ciutats, els esdeveniments es van precipitar: el rei Alfons XIII se'n va anar a l'exili i el dia 14 d'abril del 1931 es va proclamar la República a Barcelona, un gest que es va repetir després a Madrid i en altres ciutats catalanes i espanyoles.

Francesc Macià, un cop sabuda la victòria electoral d'Esquerra Republicana al Principat i després d'una primera declaració de Lluís Companys, va proclamar la República Catalana "com a estat integrat en la Federació Ibèrica". A continuació, Macià va nomenar els als càrrecs polítics, militars i judicials de Catalunya i va formar un govern on hi havia representades quasi totes les forces polítiques catalanes de centre i d'esquerra.

Tanmateix, la República Catalana va tenir una vida ben curta: a Madrid, el govern de la naixent República no va acceptar les proclamacions de Barcelona. Així, el 18 d'abril, l'endemà de l'arribada a Barcelona de tres ministres del nou govern republicà espanyol enviats a negociar amb Macià, els dirigents nacionalistes catalans van haver de renunciar a la sobirania nacional i a l'estat federal. En contrapartida, es va acordar l'elaboració immediata d'un estatut d'autonomia per a Catalunya (que

hauria de ser aprovat per les Corts espanyoles) i la instauració d'un règim provisional d'autogovern, presidit per Macià, que va rebre la denominació de Generalitat de Catalunya (en referència a la històrica institució medieval catalana). Igualment, es va acordar l'ensenyament del català a l'escola, eina bàsica per al redreçament de la llengua i la cultura del país.

Durant el període del 1931 al 1933, el govern de la República, format per una coalició de partits de centresquerre i el PSOE, va intensificar una política de reformes per tal d'intentar resoldre les qüestions següents:

El problema de l'exèrcit

La reforma agrària

La qüestió religiosa

Les reclamacions autonòmiques i l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1932)

Tanmateix, la victòria electoral de les dretes el novembre del 1933 suposà la paralització i/o suspensió de moltes d'aquestes reformes, la qual cosa comportà un increment de les tensions socials, que esclataren en els Fets del Sis d'Octubre (1934), quan Lluís Companys proclamà l'Estat Català de la República Federal Espanyola.

Les esquerres recuperaren el poder a les eleccions de febrer del 1936 en un context de radicalització i bipolarització polítiques i activaren una altra vegada aquesta política reformista. Però l'esclat de la guerra civil (juliol del 1936) i la victòria franquista posterior n'impediren definitivament l'aplicació.

1

En la Lluia Vila de Moià a carxerres d'abril de mil novecents trenta i uno reunides les Sres. Antoni Larressur Rodríguez, Luis Rubio Díaz, Pedro Gómez Bartra, Ramón Boix, Agustín Lou y Ramón Abellá, con les Autoridades Municipales don José Gentala Vilaseca Alcalde Jose Juncadella Cossé, Teniente de Alcalde, e intransigentes de los primeros se Proclama la Republica Catalana dentro del Estado Federal Iberico, lo qual no su ha de efectuado anteriormente por prestar resistencia las Autoridades Municipales elegiendo no tener orden oficial para la misma, habiendo negado su auxilio el Comandante Gabo del puesto de la Guardia Civil por haberse puesto repentinamente enfermo.

En prueba de lo cual firmamos la presente todos los presentes en el acto a las diez y ocho dies en la Vila de Moià

Santos *Rubio*
Gentala *Lou*
Boix *Abellá*

Carta Cultural de foment de cultura

2

ALCALDIA CONSTITUCIONAL DE SAN MARTÍN DE TORROELLA

10 de Març del 1934.

N.º
Secretari General d'Esquerra
Republicana de Catalunya.
BARCELONA.

Molt senyor meu: Rebuda la seva atenta, invitant-me a la diada d'Ajuntaments d'Esquerra pel dia 11 d'abril i no essent-me possible assistir-hi n'en pot adherir-me amb tot fervor i fent vot per a que redundi en benefici de la nostra terra.

El saluda cordialment son affm.S.S.
q.i.e.l.m.

Francisco Brunet

3

Càmaras d'aplicació del Comerci
i Industria del Poblet
de Manresa

En plau posar a conèixer que V.E. el text integral de la nota telegràfica que aquesta Cambra acordà al seu President el Govern de la República, l'especial i sincera expressió del nostres representants així:

"En nombre Càmaras Oficial de Comercio i Industria Partido Judicial de Manresa, eleva a V.E. l'adversarisme y entusiasma localització por éxito obtenido contra criminal e incalificables conducta de quienes estan més obligados que les demás ciudanans a garantizar y hacer incombustible este y indestructible régimen, han atentado contra si, cometiendo la más desleal y repugnante de las traiciones, que a estas horas condicionean todos cuantos se preocupa de espaldes verdaderamente amigos del orden deán de las ideas ideologicas políticas que fueren."

"Esta Càmaras que por ley y por su carácter es organismo público es síndica y legalmente apoyado - se crea obligada esa que nombra a autoritat - a que una vez más su representación, y de conformidad a ese deber, no dudando que se procederá en esta triesta ocasión con estriccia seriedad, eso sí, pero también con la severidad que la gravidad de los luctuosos hechos aconseja reclamar."

"Saludables estatas y respetuosamente."

Visquem Exelentissim senyor molts anys.

Manresa, 12 d'Agost de 1932.

El Secretari
Julià

Excm. Sr. President de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

Julià

El Conseller de Governació
del
Govern de la Generalitat de Catalunya
Saluda

el seu distingit amic, senyor Marcel·lí Domingo, Diputat a les Corts Constituents de la República, i es complau en trametre-li adjunt un exemplar del llibre "Divisió Territorial, Estudis, Projectes i Nomenclador de Municipis", el qual ha estat editat d'acord amb els treballs realitzats per la Ponència nomenada amb l'objecte d'estudiar la nova estructura de la Catalunya autònoma.

Joan Selvès i Carner
aprofita aquesta avinentesa per a oferir-li el testimoni de la seva consideració i estima.
Palau de la Generalitat. 25 d'abril de 1933.

ANEX

ESQUERRA REPUBLICANA
DE CATALUNYA

ANY 193

FITXA N.º 1

Secció Propaganda

CIUTADA Francesc Ferreras i Duran de Manresa
Carrer Vilanova N. 22 Plaça Porta Telèfon 1664
Temes preferents Problemes econòmics-agraris i forestals
Observacions Es Diputat a la Generalitat de Catalunya pel Districte de Manresa - President de la Foment Forestal
Secretari del Dr. Macià en el Departament d'Agricultura.
(ii) Telegràf. a la Generalitat = telèf. = 63-)

u 608

Cirona, 20 Gener 1933

Excm. Sr. Marcel·lí Domingo, Ministre d'Agricultura
Junta Pro Dammificata de les Comarques Gironines
Excm. Sr. Marcel·lí Domingo, Ministre d'Agricultura, Indústria i Comerç Madrid.

Excm. Sr.: Tinc l'honor de posar en coneixement de V.E. que el dia 15 dels corrents es va constituir en aquesta ciutat la "Junta Pro Dammificata de les Comarques Gironines" d'acord amb la llei votada per les Corts el 19 de Desembre darrer i les disposicions de la Generalitat de Catalunya. Al mateix temps em permeto preguntar li que s'interessa per a què em sigui tramesa immediatament la quantitat votada per les Corts a l'objecte de poguer actuar amb la urgència que els danys ocasionats per les inundacions demanen.

El saluda atentament,

El Governador, Vice-President
Julià Prunés

Tres bagencs a la Generalitat

La Catalunya central va fer una aportació molt significativa al govern de la Generalitat durant l'etapa republicana. Hi destacaren especialment 3 polítics bagencs: Joan Selvès, Lluís Prunés i Francesc Ferreras.

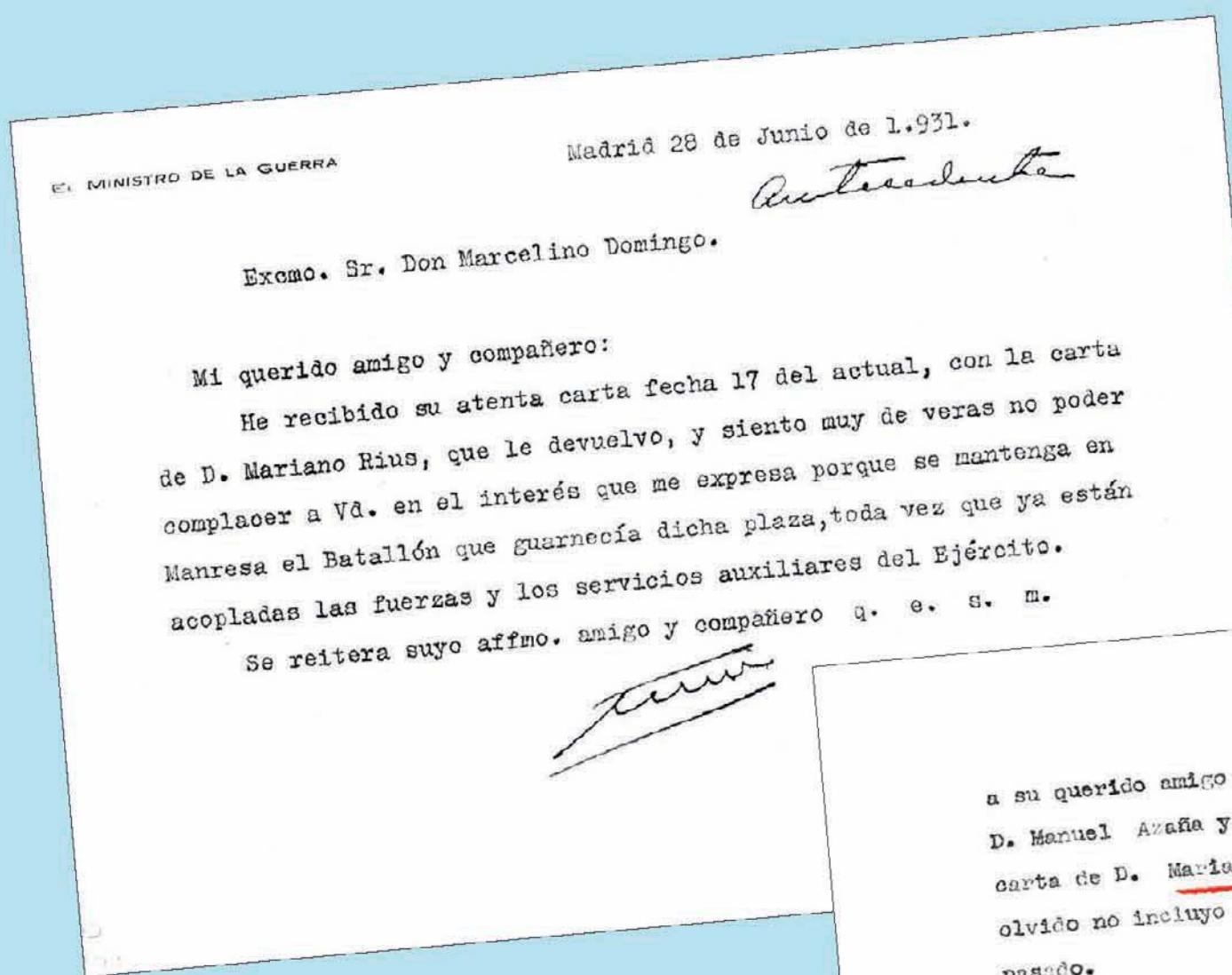
Joan Selvès i Carner (Castellallat, 1898). Passà a ERC procedent d'Acció Catalana. Va proclamar la República a Manresa i en va ser el primer alcalde (abril-juliol del 1931). Fou diputat a Corts, diputat al Parlament de Catalunya, conseller d'Economia i Agricultura de la Generalitat, governador general de Catalunya i conseller de Governació. Va morir el 1934 a causa d'una sobtada malaltia.

Lluís Prunés i Sató (Manresa, 1894). Comerciant de professió, era militànt d'ERC i fou alcalde de Manresa durant la República (juliol del 1931-desembre del 1932). Després, fou nomenat governador civil de Girona i comissari d'Ordre Públic de la Generalitat a Tarragona. Fou conseller d'Economia i Agricultura de la Generalitat, governador general de Catalunya i conseller de Governació. Morí a Mèxic el 1985.

Francesc Ferreras i Duran (Manresa, 1900). Passà a ERC procedent d'Acció Catalana. Diputat per Manresa de la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya (juni del 1931), encarregada de l'elabo-

ració de l'Estatut. Fou secretari de la conselleria d'Agricultura, que presidia Francesc Macià. El 1954 va ser elegit president del Parlament de Catalunya a l'exili, càrec al qual va renunciar el 1980, amb motiu de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya després del franquisme. Morí a Mèxic el 1985.

En aquesta pàgina podem veure alguns documents signats per aquests polítics bagencs que es troben a l'Arxiu de Salamanca. En la depuració de responsabilitats, els aparells de la repressió franquista analitzaven amb lupa fins i tot aquells actes administratius aparentment més rutinaris de l'administració de govern a Catalunya.

a su querido amigo y compañero el Exmo. Sr.
D. Manuel Azaña y le ruega le devuelva la
carta de D. Mariano Rius, que sin duda por
olvido no incluyó en su atenta fecha 28 del
pasado.

La caserna del Carme, a punt de desaparèixer

En el document d'aquesta pàgina trobat a Salamanca podem veure la resposta negativa de Manuel Azaña, del 28 de juny del 1931, a una carta de Marcel·li Domingo en què recollia el prec del mauresà Marià Rius que es mantingués la caserna del Carme a Manresa.

L'any 1931, quan Manuel Azaña era ministre de Guerra del govern provisional de la República, va impulsar una important reforma militar per modernitzar l'exèrcit espanyol, reduir l'excés d'oficials i garantir la seva fidelitat al nou règim democràtic. Un d'aquests canvis afectava la caserna militar del Carme a Manresa, ja que era previst traslladar fora de la ciutat "el Batallón que guarnecía dicha plaza".

Mitjançant Marcel·li Domingo, un català ministre també del govern provisional, agents econòmics i comercials de la ciutat, juntament amb polítics locals, feren arribar a Azaña la demanda que les tropes romanguessin a Manresa. Com es pot llegir, la resposta del ministre fou negativa. Tantmateix, Manresa acabà mantenint la guarnició militar, atesa la situació d'efervescència social i sindical que es manifestà en fets com ara la revolta de l'Alt Llobregat el gener del 1932.

PROPER CAPÍTOL: Els partits polítics.

Parlarem sobre els partits polítics més rellevants del període de la República, bo i reproduint alguns documents d'interès que van ser confiscats pels franquistes.

Parada militar dels soldats de la caserna del Carme de Manresa, l'any 1933